

**УНІВЕРСИТЕТ УШИНСЬКОГО
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ, СПОРТУ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ**

**КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА
СПОРТИВНИХ ДИСЦИПЛІН**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ,
СПОРТУ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

**МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
17-18 листопада 2021 року**

Одеса
Букаєв Вадим Вікторович
2021

УДК 370.15+371.302.81+613
С916

*Друкується згідно з рішенням Вченої ради Державного закладу
“Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського”
Протокол № 5 від 19.11.2021*

Члени редакційної колегії:

Джуринський П. Б. доктор педагогічних наук, професор, директор навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та реабілітації, Університету Ушинського – голова оргкомітету;

Долгієр Є. В. кандидат з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри теорії і методики фізичної культури та спортивних дисциплін Університету Ушинського

Афтімічук О. Є. доктор педагогічних наук, професор. ДУФВіС (м. Кишинів, республіка Молдова)

Севдалев С. В. кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету фізичної культури Гомельського державного університету імені Франциска Скорини, Гомель, Білорусь;

Башавець Н. А. доктор педагогічних наук, професор, кафедри теорії і методики фізичної культури та спортивних дисциплін Університету Ушинського; заступник – голови оргкомітету;

Осіпова І. В. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики фізичної культури та спортивних дисциплін Університету Ушинського;

Ігнатенко С. О. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики фізичної культури та спортивних дисциплін Університету Ушинського;

Дроздова К. В. кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики фізичної культури та спортивних дисциплін Університету Ушинського

Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини :
С916 матеріали V інтернет-конференції. м. Одеса, 17-18 листопада 2021 р.
Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. 182 с.

У збірнику матеріалів конференції розглянуті всебічні аспекти організації занять з фізичного виховання, спорту і здоров'я людини.

At the conference proceedings are considered comprehensive aspects of physical education and sports.

УДК 370.15+371.302.81+613.7

© Заклад вищої освіти
«Університет Ушинського», 2021

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Башавець Н. А., Андросова К. С.

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», Україна

Анотація. У статті розглядається культурологічний підхід підготовки фахівців фізичної культури. Наголошено, що культурна домінанта змінила традиційне уявлення про сутність і функції освіти в контексті культурородоцільного й культуротворчого середовища підготовки фахівців фізичної культури.

Актуальність проблеми. У сучасних соціокультурних умовах освіта набуває якісно нового стану, переставши бути жорсткодетермінованою системою. Для такого стану характерні інші закономірності розвитку, а саме: самоорганізація, саморозвиток, самовибудовування, в першу чергу внаслідок актуалізації внутрішніх резервів. Як зазначає О. Я. Данилюк, перехід сучасної освіти в новий культурний вимір, її культурна домінанта змінила традиційне уявлення про сутність і функції освіти в контексті культурородоцільного й культуротворчого середовища. Отже, удосконалення будь-якої педагогічної системи з метою забезпечення адекватної її відповідності умовам сучасної культури актуалізує проблему застосування культурологічної парадигми в педагогіці, зокрема, фізкультурно-спортивній.

Теоретичне осмислення закономірного характеру взаємозв'язку освіти і культури дозволяє висунути припущення про перспективність і продуктивність застосування культурологічного підходу як концептуально-методологічного підґрунття стратегії формування професійно-педагогічної культури майбутнього фахівця в галузі фізкультурної освіти.

Як свідчить аналіз наукових праць, апарат культурології набуває статусу метанауки, яка намагається осмислити світ культури як єдине ціле, пояснити суть культурних феноменів, людського буття й історичне призначення людини. Поняття «культурологія», застосоване до вивчення педагогічної дійсності, включає в себе два основних значення: знання про культуру й теорію культури. Це дозволяє розглядати культурологічний підхід, як джерело змісту вищої освіти та метод його дослідження й проектування.

Заклади вищої освіти покликані сьогодні не тільки забезпечити вузькоспеціальну підготовку фахівця, але й створити сприятливі умови для гармонійного розвитку інтелектуальних якостей [1; 3; 4]. Проте, найбільші надії у досягненні успіхів з професійної діяльності подають всебічно розвинені студенти, що відповідають всім вимогам професійної моделі фахівця з фізичної культури, а менше всього шансів – в вузькоспеціалізованих підготовлених випускників. Тому пріоритетним напрямом удосконалення змісту вищої фізкультурної освіти є всебічний гармонійний розвиток майбутнього фахівця з фізичної культури, здатного свідомо і творчо виконувати свої професійні обов'язки та постійно підвищувати свій науковий і професійний рівень.

Виклад основного матеріалу. Наголошуючи на затребуваності культурологічного підходу у вищій освіті, науковці зазначають, що "культурологічна освіта – це освіта, центром якої є людина, яка пізнає і яка чинить культуру шляхом обміну духовними цінностями та особистісними смислами, створюючи твори індивідуальної та колективної творчості" [2]. При цьому "твором" є продукт не тільки мистецтва, а й будь-якої іншої сфери професійної діяльності. Культурологічний підхід дозволяє по-новому розставити акценти в освіті взагалі та у вищій зокрема – з отримання освіти "на все життя" (означає базовість, ґрунтовність, але разом з тим статичність і шаблонність) до здобуття професійної освіти, що відбувається "упродовж усього життя" (передбачає особливу динамічність, удосконалення загальної та професійної культури відповідно реалій, які постійно змінюються). Культурологічний підхід у фізкультурній освіті як такий, що сприяє розвитку людських ресурсів, необхідних для використання їх ціннісного культурного капіталу. Визначення сутності освіти, як поєднання інтелекту й почуттів, ми знаходимо в роботах І. А. Зязюна, на думку якого, в сучасних умовах така єдність має бути основою естетичного розвитку особистості, разом з формуванням культури методологічного мислення, стимулюванням пізнавальної й творчої активності у різних видах життєдіяльності людини. Для нас важливе виділення в фізкультурній освіті єдності духовно-фізичного (спортивного) базису, пізнавального інтересу, фізкультурно-спортивного світогляду й пошуку інновацій.

Взаємозв'язок освіти й культури виявляється, перш за все, через людину, яка є системно єдиною ланкою культурно-освітньої системи. Виділення підсистеми «людина» як окремого системного елемента є принциповим і суттєвим моментом, який підкреслює той факт, що в загальній цілісній гуманітарній культурно освітній системі людина виступає суб'єктом як відносно культури, так і відносно освіти. За твердженням Е.В. Соколова, культура і особистість – поняття, що співвідносяться не зовнішньо, а внутрішньо. Особистість діє в умовах культури, яка, у свою чергу наповнює її новими значеннями, стаючи системно-інтегративним утворенням. Саме унікальність, оригінальність, самобутність, креативне ставлення самого себе й навколишнього світу складають найбільш істотні риси культури людини як особистості. Таким чином, освоєння фізичної культури як системи цінностей загальної культури є розвитком самої людини та її становлення як фахівця в цій галузі.

Процес професійної підготовки на основі культурологічного підходу забезпечує розуміння цього процесу майбутнім фахівцем як складового елемента культури суспільства, як культурно-історичної цінності, яка містить у собі досвід минулого і закладає майбутнє студентів. Культурологічний підхід передбачає максимальне використання професійної, матеріальної і духовної культури, а також формування творчого відношення до самоосвіти, самовиховання та саморозвитку. Самовизначення особистості в фізичній культурі має на увазі належність суб'єктивної позиції у відношенні до фізичної

культури, вибору вагомих орієнтирів, умінню розуміти в ній себе та інших, ставити перед собою мету та досягати її.

Культурологічний підхід дозволяє розглядати фізичну культуру як ключовий елемент культурного мислення майбутніх фахівців фізичної культури, що змінює їх погляди на характер та суть життєдіяльності, здоров'я, розвитку індивідуальності тощо. Згідно з культурологічним підходом професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури повинна відбуватися відповідно до принципів цілісності, взаємозв'язку об'єктивних цінностей культури і ціннісних орієнтацій особистості; залучення студента до культурних цінностей як до процесу професійної освіти; взаємодії у спілкуванні як засобу саморефлексії.

Принцип цілісності передбачає побудову такої структури змісту освіти, в основі якої лежать не лише наукові знання, а й культурний соціальний досвід, культурні досягнення.

Отже, проблема впровадження культурологічного підходу в системі вищої фізкультурної освіти є актуальною та має велике значення. Сучасне суспільство ставить нові вимоги до освіченості людини та потребує від майбутніх фахівців фізичної культури високого культурного рівня комунікації, світоглядних орієнтирів, уміння вирішувати нестандартні проблеми, працювати в нестандартних умовах, постійно підвищувати свій рівень професійної діяльності.

Література:

1. Башавець Н.А. Проблема формування професійної компетентності у майбутніх фахівців фізичної культури, спорту та реабілітації під час педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія №15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. Випуск 3 К (123) 20. С.512-515.

2. Беляєв А.В. Формування ключових компетенцій в освітньому процесі Проблеми забезпечення цілісності освітнього процесу: матеріали науково-практичної конференції. Ставрополь: Видавництво СГУ, 2004. С. 27-31.

3. Бойчук Ю. Д. Культурологічний і аксіологічний підходи до формування еколого-валеологічної культури студентів педагогічних навчальних закладів Вісник НТУУ "КПІ". 2009. № 3. С. 121-125.

4. Войнар Ю. Розвиток та сучасні тенденції підготовки фахівців з фізичної культури в умовах євроінтеграції: монографія. Черкаси: Відлуння-Плюс, 2005. 184 с.